

Ítróttur

EM-Hondbóltur:

EUROPA

EIGUR

HONDBÓLTIN

Eystureuropa og stóru londini á meginlandinum vestaru megin eiga saman við Svøríki og Danmark størsta lutin í hondbóltinum hjá monnum

Jóannes Hansen

Síðani næstsíðsta fríggjakvøld hevur tað verið EM endaspæl í hondbólti fyri menn í Kroatia. Mikukvøldið verður greitt, hvørji tey fyra vera, sum fríggjadagin skulu spæla hálvfinalur, og sunnudagin verður punktum sett fyri EM fyri hesa ferð.

Tað eru trýggjar kappingar fyri landslið, sum stinga seg framum allar aðrar. Tað eru EM, HM og OL.

Størsti heiðurin av øllum er at vinna OL. Tann kappingin er fjórða hvørt ár, og í løtuni er tað Danmark, sum ber heitið at vera OL gull vinnari. Tað var í Rio í august 2016, at danir vunnu finaluna ímóti Fraklandi, sum tvær tær undanfarnu ferðirnar hevði vunnið gull í OL. Hetta er fyrsta ferðin yvirhøvur, at Danmark er olympiskur gull vinnari í hondbólti.

Tað var um hundrað ára skiftið 1900, at spælið sá dagsins ljós, og danir gloyma einki høvi at minna á, at tað var í Danmark, at spælið varð uppfunnið og fyrstu reglurnar orðaðar.

Serliga var tað í býunum, har herurin helt til, at hondbóltsspælið festi røtur. Hetta var í tíðini, áðrenn ítróttarhallir vóru kendar, og tað var í hallum, sum vóru ætlaðar til hernaðarlig endamál, at teir spældu hondbólt.

Úti á landinum í Danmark var tað, sum tað í nógv ár var í Føroyum, eftir at hondbóltsspælið var komið henda vegin. Meðan tað í donsku býunum var um veturin og undir taki, at teir spældu, so var tað

uttandura og um summarið, at tey spældu úti á landinum.

Yvirlitið yvir tær trýggjar stóru kappingarnar – EM, HM og OL – sigur eisini søguna um Europa, og hvussu Europa kortið og politiska skipanin er broytt.

Eystureuropa best í OL

Fyrsta OL og fyrsta HM kappingin vóru í Týsklandi undan seinna heimsbardaga, tá ið tað hevði stóran týdning fyri Hitler at vísa, hvussu óførir týskararnir vóru. Týskland vann OL í Berlin í 1936 og aftur í 1938 var Týskland best, tá ið fyrsta HM kappingin var í Týsklandi.

Undir kalda krígnum vóru eystureuropeisku londini frammarlaga í hondbólti. Tey vunnu gull í hondbólti í øllum OL kappingunum frá tí fyrstu í 1972 og fram til kalda kríggjð var av í 1991, og tað var ikki fyrr enn í 2008, at tað eydnaðist Fraklandi - sum fyrsta land aðra staðni frá enn Eystureuropa – at røkka gullinum í OL. Frakland endurvann OL í 2012, og í 2016 tapti Frakland finaluna ímóti Danmark.

Kappingin í Barcelona í 1992 var merkisverd. Í yvirlitinum stendur Russland at vera gullvinnari. Hetta var árið eftir, at Sovjetsamveldið var dottið sundur, og talan var um samansett lið við spælarum frá nógvu av gomlu sovjetisku republikkunum.

Europa einaráðandi í HM

Hóast talan er um heimsmeistarakapping, so eru tað higartil bara europeisk lond, sum hava vunnið

HM. Einasta landið uttanfyri Europa, sum hevur vunnið heiðursmerki í HM, er Qatar, sum púra óvantað – og við ikki frítt av hjálp frá dómarunum, verður sagt – á heimavølli spældi seg í finaluna, sum Frakland vann.

Undir kalda krígnum høvdu londini í Eystureuropa ofta góð úrslit í HM. At tað er nógv, sum áður vendi upp, og sum nú vendir niður, er Rumenia gott dømi uppá. Fyri stuttum vóru Føroyar og Rumenia í undanbólki saman í Italia.

Tá ið eirindarleysa einaræði hjá Nicolae Ceausescu ráddi fyri borgum í Rumenia, var hondbólturin eitt av týdningarmiklastu amboðunum at vísa, hvussu væl tað gekk. Rumenia vann gull í HM í 1961, 1964 og aftur í 1970 og 1974.

Á Balkan eru teir tiltiknir snillingar við hondbóltinum. Tá ið Josip Broz Tito ráddi fyri borgum í samveldinum, vann Jugoslavia HM í 1986, og síðani samveldið datt sundur hevur Kroatia, har tað í hesum døgum verður kappast um EM, vunnið HM í 2003.

Í 1993 fór Tjekkoslavakia í tvey – Tjekkia og Slovakia. Í HM kappingunum í 1958 og 1961 var Tjekkoslavakia í HM finaluni, men báðu ferðirnar endaði tað við silvurkrónum. Í 1967 eydnaðist tað Tjekkoslavakia at vinna gull. Kappingin var í Svøríki, og Tjekkoslavakia vann finaluna ímóti Danmark.

Í gamla DDR var ítróttur týdningarmikil lutur í strembanini eftir at vísa umheiminum, hvussu

væl tað gekk í Eysturtýsklandi. Tað eydnaðist DDR at vinna gull í Moskva í 1980, og í HM vóru bestu úrslitini silvurkrónur í 1970 og 1974.

Stóru ES londini

Í Bretlandi hava teir ongantið lagt nakað í hondbóltin, og Bretlandi hevur ongantið verið við í stóru kappingunum. Heldur hava lið úr Bretlandi onkuntið kappast við føroysk lið, og tá hava Føroyar verið omaná.

Soleiðis er tað eisini í Italia, sum í hondbólti er á umleið sama støði sum Føroyar.

Tá ið C HM var í Føroyum eftir ársskiftið í 1980, vann Frakland finaluna ímóti Noreg 21-19. Síðani hevur Frakland verið millum tey bestu. Frakland hevur vunnið EM í 2006, 2010 og 2014, og Frakland verður roknað millum favorittarnar at spæla seg í finaluna í Kroatia. Frakland vann HM í 1995, 2001, 2009, 2011 og aftur í 2015 og 2017, og Frakland vann OL finalurnar í 2008 og 2012.

Spania vann gull í HM í 2005 og aftur í 2013, tá ið Spania á heimavølli smurdi Danmark av í finaluni.

Týskland hevur støðugt staðið seg væl. Eftir seinna heimsbardaga vann Vesturtýskland HM finaluna í 1978, tá ið kappingin var í Danmark og aftur á heimavølli í 2007 vann Týskland gull. Í EM kappingini vann Týskland gull í 2004 og aftur í 2016, tá ið kappingin var í Polen, og eingin hevði roknað við, at tað skuldi eydnast Týsklandi at vinna gull.

Skandinavia

Rótin rann í Danmark, og Danmark og serliga Svøríki hava ofta gjørt um seg í endaspølum.

Longu í 1954 og 1958 vann Svøríki gull í HM, og Svøríki vann aftur HM í 1990 og 1999.

Fyrsta EM endaspælið var í 1994, og tá endaði tað við, at Svøríki vann gull. Sviar vóru trífaldir EM vinnarar 1998, 2000 og aftur í 2002.

Higartil er tað ikki eydnast Svøríki at vinna gull í OL. Svøríki var í OL finaluni í 1992, 1996 og aftur í 2000, og sviar taptu allar finalurnar. Í 2012 vóru sviar fyri fjórðu ferð í OL finaluni, og tað kendist vera stórt vónbrot, at Frakland vann finaluna í London.

Longu í 1967 var Danmark í fyrstu HM finaluni. Hon var í Stockholm ímóti Tjekkoslavakia, sum vann. Í 1978 var HM kappingin í Danmark. Danir stóðu seg sera væl, men teir endaðu á fjórða plássi og rukku harvið ikki heiðursmerkjum.

Fyrstu gullkrónurnar vunnu danir í EM í 2008, og teir endurtóku EM bragdið í 2012.

Størsta úrslitið yvirhøvur higartil rakk Danmark í OL í Brasil í 2016, tá ið tað við íslenska Guðmundi Guðmundsson við róðrið eydnaðist at vinna gull.

Eftir HM kappingina fyri einum ári síðani gjørdi danska hondbóltssambandið av at seta nýggjan venjara. Nú er tað Nikolaj Jacobsen, sum saman við spælarunum arbeiðir miðvíst fyri at vinna gull í EM kappingini í Kroatia. Um tað eydnast fæst at síggja næstu dagarnar.